

Varianter och markeringar på de svenska blocken BL13, BL15–BL45^{1,2}

2024-01-10

Sven Erik Mattsson, Hans Backlund och Bo Göransson

¹ Publicerad 2015-03-20 med titeln ”Förteckning på varianter av svenska block med kn och cyls”

² 2015-05-10 Lagt till BL43 och uppdaterat BL30 och BL38

2015-06-12 Uppdaterat BL17, BL22, BL24, BL27 och BL30

2015-09-06 Uppdaterat BL15, BL19, BL25, BL27, BL29–BL34, BL36, BL38, BL40, BL42–BL43

2015-10-31 Uppdaterat BL15, BL19, BL30, BL38, BL43

2015-12-29 Uppdaterat BL15, BL23, BL25, BL30, BL38, BL42

2016-01-30 Uppdaterat BL15, BL22, BL24, BL25, BL30, BL35, BL40, BL41, BL42

2016-03-30 Lagt till block 44 och uppdaterat BL15, BL16, BL19, BL20, BL28, BL32, BL33, BL34, BL40

2016-05-11 Uppdaterat BL15, BL16, BL18, BL20, BL21, BL25, BL26, BL28, BL29, BL32, BL33, BL42, BL43

2016-06-07 Uppdaterat BL16, BL17, BL24, BL29, BL32, BL37–BL39

2016-07-05 Uppdaterat BL16, BL29, BL30, BL32, BL33

2016-09-16 Uppdaterat BL15, BL16, BL19, BL42

2016-10-12 Uppdaterat BL17, BL21, BL27, BL29, BL32, BL39

2016-10-25 Uppdaterat BL23, BL24, BL31, BL34, BL42

2016-11-15 Lagt till BL45

2016-12-15 Uppdaterat BL15, BL16, BL17, BL21, BL22, BL23, BL25, BL27, BL28, BL29, BL30, BL31, BL33, BL35, BL36, BL45

2017-01-17 Uppdaterat BL18, BL20, BL28, BL34, BL35

2017-02-04 Uppdaterat BL16, BL19, BL22, BL24, BL29, BL35, BL36, BL45

2017-04-09 Uppdaterat BL15, BL17, BL36, BL38, BL39, BL41

2017-04-28 Uppdaterat BL24, BL34, BL37

2017-06-26 Uppdaterat BL15, BL22, BL24, BL25, BL28, BL33, BL35, BL36, BL37, BL38, BL39, BL42

2017-08-09 Uppdaterat BL20, BL29, BL34, BL38, BL41, BL42, BL45

2017-11-08 Uppdaterat BL18, BL19, BL21, BL24, BL25, BL28, BL29, BL34, BL35, BL36, BL42

2018-03-19 Uppdaterat BL19, BL22, BL25, BL28, BL29, BL32–BL34

2018-06-16 Uppdaterat BL34, BL35, BL36

2018-12-15 Uppdaterat BL15, BL17, BL20, BL21, BL23, BL35, BL37, BL39, BL43

2019-06-20 Uppdaterat BL15, BL21, BL23, BL28, BL29, BL32, BL33, BL35, BL39, BL42, BL43

2020-01-30 Uppdaterat BL16, BL19, BL20, BL21, BL24, BL26–BL29, BL31, BL34, BL37, BL42

2020-05-25 Uppdaterat BL15, BL16, BL25–BL28, BL30, BL33, BL36, BL45

2020-09-03 Uppdaterat BL17, BL22, BL23, BL27, BL29, BL30, BL32, BL35, BL39, BL42

2021-01-07 Uppdaterat BL20, BL24, BL25, BL29, BL32, BL34, BL35, BL39

2021-03-30 Uppdaterat BL15, BL18, BL27, BL29, BL30, BL35, BL41

2021-12-20 Uppdaterat BL16, BL19, BL22, BL23, BL26, BL29, BL35, BL45 (finns otandat)

2022-05-30 Uppdaterat BL15, BL17, **BL22**, BL31

2023-07-10 Större revision: Bytt titel. Omstrukturerat tabellerna för bättre överskådlighet.

Uppdaterat BL15, BL17, BL18, BL23, BL24, BL25, BL28, BL29, BL32, BL33, BL34, BL35, BL38

2024-01-10 Bytt titel och inkluderat BL13 och information om cylinderavdrag.

Uppdaterat BL15, BL17, BL18, BL20, BL21, BL22, BL23, BL30, BL35, BL37, BL42, BL45

BL	Namn	N	kn (0)		kn (5)		kn (5)				
			c 2		c 2		c 1	c 3	c 1	c 3	
43	Leksaker	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x

dgkh = del av gråkil till höger, dgkv = del av gråkil till vänster

Tabellen för BL43 Leksaker omfattar singelblock, vilket gör tabellen mindre, enklare och mer lätt förståelig. Den visar att blocken med en delad gråkil till vänster, dgkv, saknar andra markeringar. Det är enkelt att se att det finns fem par olika par med delad gråkil.

BL	Namn	N	c 1	par gkh		par gkv		par gkv	
				ner	uppe	ner	uppe	ner	uppe
44	Kungliga jubileer	x		x		x		x	

BL45 Lunds Universitet 350 år

BL	N	kn (0)		kn (5)						dgkv					
		cs 1	co 1	cs 1	co 2	cs 2	co 1	cs 2	co 2		cs 3	co 1	cs 3	co 2	
45	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x

cs = cylindersiffra i ståltryck, co = cylindersiffra i offsettryck,
dgkh = del av gråkil till höger, dgkv = del av gråkil till vänster

Tabellen för BL45 Lunds Universitet 350 år omfattar singelblock, vilket gör tabellen mindre, enklare och mer lätt förståelig. Den visar att blocken med en delad gråkil till vänster, dgkv, saknar andra markeringar. Det är enkelt att se att det finns tolv par olika par med delad gråkil.

Inledning

Artikeln redogör för förekomster av cyls och kn på block. Först ges lite tryckteknisk information om format, blockens placering på tryckcyllindern och betydelsen av publicerade upplagestorlekar. Sedan behandlas blocken i tur och ordning med information om upplagestorlek, format, tryckcyllinder, placering av cyls och kn. Tyvärr saknar vi speciellt för de tidiga blocken information om hur många band som cyllindern hade, men vi hoppas kunna ta reda på det. Sedan ges i tabellform information om förekommande varianter. Denna information finns också sammanställd i tabeller i sammanfattningen ovan. Sedan finns det också en tabell som anger vilka tusental av kn som är kända, samt lägsta och högsta kn. Denna information kan ge en fingervisning om förekomsten och svårighetsgraden av olika varianter.

Tryckcyllindern

På tryckcyllindern finns det ett eller flera band av block. Ett band måste innehålla ett helt antal block. Detta begränsar vilka format blocken kan ha. Olika block har orienterats olika. Kontrollnumrens position på blocken avslöjar hur de varit orienterade på tryckcyllindern. Kontrollnummer sitter alltid längs tryckbanans längdriktning. På den sida, bredd eller höjd, där kontrollnummer sitter måste ett helt antal av denna sidas längd summera upp till tryckcyllinderns omkrets, det vill säga 750 mm. På M5 har ståltryckscyllindern en omkrets på 780 mm. Formaten på block från M5 diskuteras separat nedan. På BL36 Post på väg och BL40 Skepp på havet har marginalerna mellan blocken skurets bort.

I nedanstående tabell har måtten den sida som ligger i tryckbanans längdriktning markerat med fetstil.

block/band		bredd×höjd	Anm	Block
6		125× 125		19
	liggande	125 × 83		23, 34
	stående	83× 125		27, 31, 32
	liggande	107 × 70	tillskuret	40
	liggande	125 × 79		43
7	liggande	107 × 70		33
8	stående	94 ×127		15
	liggande	162× 94		17
	liggande	125× 94		21
9	liggande	125× 83		22, 25, 30, 35, 38, 39, 41
	stående	83 ×125		29, 37
10	liggande	105× 75		26, 42
		105× 71	tillskuret	36
11	liggande	104× 68		16
		105× 68		18, 20, 24, 28

Tryckpressen M5 har kombinerat offset/ståltryck. Cyllindrar för ståltryck har en omkrets på 780 mm, att jämföra med 750 mm för övriga tryckpressar. Offsetcyllindrarnas omkrets är 520 mm.

block/band		bredd×höjd	Anm	Block
8	liggande	157× 65	endast offset	44

block/band		bredd×höjd	Anm	Block
6/4	liggande	130 ×79	stål- och offsettryck	45

BL13 Czeslaw Slanias 1000:e frimärke

Formatet är stående, 94×127. BL13 har tagits med eftersom det finns 2 extra varianter.

SKYLTEX.

SKYLTEX.

Det gjordes ett skyltställ i storleken 147×192 uppbyggt av lager av kartong till en tjocklek av 9 mm. Se vänstra bilden ovan. I mitten var ett hål utskuret med plats för 50 block. Längst in satt en plastöverdragen variant av BL13 med övertryck: fyra linjer på valören "50 kr" och SKYLTEX." över slottet till vänster. Se högra bilden ovan.

Svartavdrag

Posten Frimärken sålde en mapp med 1 block, 1 FDC och ett numrerat svartavdrag, 25 000 exemplar, för 195 kr.

Nr 13343

BL15 Birgitta Jubileet

Formatet är stående, 94×127. Det är 8 block/band. Cyls 1 och 2 står i nedre höger hörn. Kn står i nedre kanten till vänster och har satts två gånger per varv.

N	c 1	c 2	kn	
			c 1	c 2
x	x	x	x	x

kn		kända tusental
53021–56385	jämna kn med c 2, udda kn med c 1	53–56
60230–61408	enkla	60–61
63100–72271	jämna kn med c 2, udda kn med c 1	63–72
74911–83155	enkla	74–83
88488–92059	jämna kn med c 2, udda kn med c 1	88–92

En del av blocken såldes i ett rött fodral med måtten 130×180. Det finns inget tryckt på fodralet förutom EAN-kod. På framsidan finns ett utskuret fönster med måtten 85×118. Fodralet ger blocket en inramning.

BL16 Nordisk mytologi – Möte i Valhall

Formatet är liggande, 104×68. Det är 11 block/band. Cyls 1 och 2 står i nedre höger hörn. Kn ligger i höger kant nedtill och har satts en gång per varv.

N	c 1	c 2	kn	
			c 1	c 2
x	x	x	x	x

kn		kända tusental
64492–66950	med c 2	64, 66
73824–83020	enkla	73–74, 76, 78, 80–83
84125–94299	med c 2	84–88, 90–94

BL17 Grannar i utveckling. Sverige – Norge

Formatet är liggande, 162×94. Det är 8 block/band. Cyls 1 och 2 står i nedre höger hörn. Kn ligger i höger kant upptill och har satts en gång per varv.

Ett svartavdrag av gravyren ingick i en mapp med svenskt och norskt block för 95 kr.

N	c 1	c 2	kn	
			c 1	c 2
x	x	x	x	x

kn		kända tusental
40551–47043	med c 2	40, 43–47
48516–52143	med c 1	48–52
59002–64376	med c 2	59–64

BL18 Nordisk mytologi – Skogens mytiska väsen

Formatet är liggande, 105×68. Det är 11 blockband. Cyls 1 och 2 står i nedre höger hörn. Kn ligger i höger kant nedtill och har satts en gång per varv.

N	c 1	c 2	kn	
			c 1	c 2
x	x	x	x	x

kn		kända tusental
25807–36544	med c 2	25–36
38383–45485	med c 1	38–45

BL19 Carl XVI Gustaf 60 år

Formatet är liggande, 125×125. Det är 6 block/band. Cyls 1 och 2 står i nedre höger hörn. Blocket har tryckts med tryckpressen G2 och har kn G2b. Kn ligger i höger kant. På G2 fanns det bara tre alternativ:

1. ett kn på vart tionde brett posthäfte som är 62,5 mm brett med 12 inlagor per band
2. ett kn på vart tionde smalt posthäfte som är 44 mm brett med 17 inlagor per band
3. ett kn per cylindervarv

För BL19 gäller det första alternativet. Notera att BL19 är dubbelt så brett som ett normalt brett posthäfte. Ett kn har alltså satts på vart femte block i bandet med cyls. Rest räknas då genom att dividera kn med 6. I detta fall är det enkelt då det endast är en tryckserie utan hopp i kn. Ett block med kn + c 1 har rest 2, dvs. om man dividerar kn med 6 skall decimalerna bli *,3333.. och för ett block med kn + c 2, så skall de bli *,8333..

N	c 1	c 2	kn		
				c 1	c 2
x	x	x	x	x	x

kn	rest vid		kända tusental
	c 1	c 2	
24893–68104	2	5	24–34, 36–44, 47–55, 67–68

BL20 Internationella polaråret

Formatet är liggande, 104×68. Det är 11 block/band. Cyls 1 och 2 står i nedre höger hörn. Kn ligger i höger kant, mitt på och har satts en gång per varv.

N	c 1	c 2	kn	
			c 1	c 2
x	x	x	x	x

kn		kända tusental
06108–06980	med c 2	06
08021–12180	med c 1	08–12
70761–73575	med c 2	70–73
92470–97100	med c 1	92–97

BL21 Linné 2007

Formatet är liggande, 125×94. Det är 8 block/band. Cyls 1 och 2 står i övre höger hörn. Kn ligger i höger kant, mitt på, och har satts en gång per varv.

Det finns två olika cylinderavdrag:

1. i svartbrun tryckfärg på ett papper i storleken 170×172 och det medföljde boken Marita Jonsson: Carl von Linné, Posten Frimärken, 149 kr.
2. i gråsvart tryckfärg på ett papper i storleken 125×84 och det delades ut som julgåva 2007.

N	c 1	c 2	kn	
			c 1	c 2
x	x	x	x	x

kn		kända tusental
07081–12311	med c 2	07–12
14224–22895	med c 1	14–22
23426–26210	med c 2	23–26

BL22 Astrid Lindgren 100 år

Formatet är liggande, 125×83. Det är 9 block/band. Cyls 1 och 2 står i nedre höger hörn. Kn ligger i höger kant vid frimärket och har satts en gång per varv.

N	c 1	c 2	kn (0)	
			c 1	c 2
x	x	x	x	x

kn (0)		kända tusental
009721–019064	med c 2	009, 012–019
019851–026486	med c 1	019–023, 026
035007–040284	med c 1	035–040
040799–047949	med c 2	040–047

Block 22 ingår i en samutgåva med Tyskland. Astrid Lindgren är populär i Tyskland och Deutsche Post har sålt en betydande del av upplagan av BL22. På det tyska Ernttagsblatt 39/2007 finns förutom ett stämplat exemplar av det tyska frimärket även det svenska blocket stämplat med den svenska förstadagsstämpeln. På detta tyska förstadagsblad finns block med kn med tusentalen 012, 013, 022, 023 och 026. Dessa kn-tusental har hittills inte påträffats på postfriska block. Deutsche Post gav också ut en minnesfolder med ett par av det tyska frimärket och det svenska block, där frimärkena är stämplade med samma stämplor som på förstadagsbladen. I en sådan folder har vi hittat ett block med kn 009721. Det är det enda kn på 009-tusen som vi har observerat.

BL23 Ingmar Bergman

Formatet är liggande, 125×83. Det är 6 block/band. Cyls 1 och 2 står i nedre höger hörn. Kn står i nedre kant till vänster och har satts en gång per varv.

N	c 1	c 2	kn (5)		
			c 1	c 2	
x	x	x	x	x	x

kn (5)		kända tusental
515024–522785	med c 2	515–522
523269–530210	med c 1	523–530
530573–534323	enkla	530–534

BL23 Ingmar Bergman finns helt utan tandning. De kommer från Postens 28-sidiga presentbok Ingmar Bergman. Förutom porträttfrimärket med Ingmar Bergman och BL23, så innehöll boken 3 unika specialtryck av frimärksblocket:

1. ett komplett färdigtryckt block men utan perforering, finns med c 1 och c 2
2. ett block med endast offsettryck; frimärksbilden är mycket ljusare än på det färdiga blocket
3. ett svartavdrag av Martin Mörks stålgravyr, som finns med c 1 och c 2

Alla tre trycken har tryckt valör och bör vara giltiga som frankering. Boken innehöll också avbildningar av tidigare frimärken med anknytning till Ingmar Bergmans filmer Viskningar och rop, Hets, Smultronstället och Sommarnattens leende. Texten var skriven av Maaret Koskinen. Upplagan var 4000 exemplar och boken kostade 299 kr. Presentboken annonserades i Postens Bulletin Frimärksnyheter från Posten 2/2008.

BL24 Nordisk Mytologi – Mytiska platser

Formatet är liggande, 105×68. Det är 11 block/band. Cyls 1 och 2 står i nedre höger hörn. Kn ligger i höger kant, centralt, och har satts en gång per varv.

N	c 1	c 2	kn (0)		kn (5)
			c 1	c 2	
x	x	x	x	x	x

kn (0)		kända tusental
046206–051412	med c 1	046–047, 049–051
052504–059509	med c 2	052–059

kn (5)		kända tusental
526704–539399	enkla	526–527, 529–539

Förekomsten av kn (0) och kn (5) är ungefär lika stor, men det är helt olika tusental. En enkel förklaring är att räkneverken inte varit synkroniserade vid trycktilfället.

BL25 Dario Fo – Nobelprisdiplom

Formatet är liggande, 125×83. Det är 9 block/band. Cyls 1 och 2 står i nedre höger hörn. Kn ligger i höger kant och har satts en gång per varv.

N	c 1	c 2	kn (0)		kn (5)
			c 1	c 2	
x	x	x	x	x	x

kn (0)		kända tusental
006211–013623	med c 1	006–007, 009–011, 013
014515–017658	med c 2	014–017

kn (5)		kända tusental
591160–596636	enkla	591, 594–596

BL26 Albertus Pictor

Formatet är liggande, 105×75. Det är 10 block/band. Cyls 1 och 2 står i nedre höger hörn. Kn ligger i höger kant och har satts en gång per varv.

N	c 1	kn (0)
		c 2
x	x	x

kn (0)		kända tusental
063855–072430	med c 2	063–072

BL27 Se med andra ögon

Formatet är stående, 83×125. Det är 6 block/band. Cyls 1 och 2 står i nedre höger hörn. Kn ligger i höger kant, nedtill, och har satts två gånger per varv.

N	kn (0)	
	c 1	c 2
x	x	x

kn (0)		kända tusental
075832–091741	jämna kn med c 1, udda kn med c 2	075–078, 080–091
092730–003209	jämna kn med c 2, udda kn med c 1	092–003

BL28 Norden vid havet – Livet vid kusten

Formatet är liggande, 105×68. Det är 11 block/band. Cyls 1 och 2 står i nedre högerhörnet. Kn ligger i höger kant och har satts en gång per varv.

N	c 1	c 2	kn (0)		kn (5)
			c 1	c 2	
x	x	x	x	x	x

kn (0)		kända tusental
004268–008431	med c 2	004–008
011095–014155	med c 1	011–014

kn (5)		kända tusental
504693–514386	enkla	504–508, 510–514

BL29 Kronprinsessparet

Formatet är stående, 83×125. Det är 9 block/band. Cyls 1 och 2 står i nedre vänsterhörnet. Kn står i nedre kant, till höger, och har satts en gång per varv. Man har satt kn på ena cylinderhalvan med cyls och med kn som börjar med 0. Dock finns 512–514-tusen, men några kn på 012–014-tusen har inte hittats.

Det uppgavs att upplagan var 500-tusen block och att den slutsåldes före bröllopet. Efter bröllopet gjordes fler tryckningar. Vi har försökt skilja upplagorna åt, men kn hoppar mellan enkla kn och kombination med c 1 eller c 2. Tryckningen komplicerades av den nya silverfärgen man använde. Vi har noterat att på alla block vi sett före bröllopet så satt kn nära höger kanten; det satt 1-4 mm från kanten. På de block som kom till försäljning efter bröllopet satt kn längre från höger kant. Avståndet från högerkant av kn till höger bildkant betecknas med z i tabellen nedan.

N	c 1	c 2	kn (0)		kn (5)
			c 1	c 2	
x	x	x	x	x	x

kn		z [mm]	kända tusental
före bröllopet			
512961–514896	enkla	2–3	512–514
019903–022394	enkla	3–4	019–022
027999–037392	enkla	3–4	027–037
037956–042149	med c 2	3–4	037–040, 042
044059–047661	med c 1	2–3	044–047
047907–052879	med c 2	1–4	047–052
053616–058683	med c 1	1–4	053–058
efter bröllopet			
025438–027085	med c 1	7	025–027
030603–031098	enkla	13–14	030–031
045413–045417	med c 2	6	045
053057–054926	med c 1	7–8	053–054
049517–051348	med c 1	3	049–051
skulle kunna vara före bröllopet			
027242–027302	med c 1	3	027

En del av blocken såldes med ett tvåsidigt fodral med måtten 85×135. På insidan finns bild på rosor och en ficka för blocket. På baksidan finns text om blocket med Postens logotyp.

BL30 Gravyrkonst

Formatet är liggande, 125×83. Det är 9 block/band. Cyls 1 och 2 står i nedre höger hörn. Kn ligger i höger kant upptill och har satts en gång per varv.

N	c 1	c 2	kn (0)		kn (5)
			c 1	c 2	
x	x	x	x	x	x

kn (0)		kända tusental
024715–030075	med c 2	024–030
031046–038498	med c 1	031–035, 037–038

kn (5)		kända tusental
518345–532178	enkla	518–529, 531–532

Förekomsten av kn (0) och kn (5) är ungefär lika stor, men det är helt olika tusental. En enkel förklaring är att räkneverken inte varit synkroniserade vid trycktillfället.

Ett svartavdrag av gravyren av Erik XIV:s rustning delades ut som julgåva 2010.

BL31 Struves meridianbåge

Formatet är stående, 83×125. Cylindern har tre band med 6 block vardera. Ett band har cyls 1 och 2 som står i nedre höger hörn. Två band har kn som ligger i höger kant. Kn har satts en gång per varv.

N	c 1	c 2	kn (0)		kn (5)
			c 1	c 2	
x	x	x	x	x	x

kn (0)		kända tusental
026150–034429	med c 1	026–034
034730–037000	med c 2	034–037

kn (5)		kända tusental
526581–536479	enkla	526–536

BL32 Nobelpris i kemi – Marie Curie

Formatet är stående, 83×125. Cylindern har tre band med 6 block vardera. Ett band har cyls 1 och 2 som står i nedre höger hörn. Två band har kn som ligger i höger kant, nedtill i jämnhöjd med nedersta frimärket. Kn har satts en gång per varv.

N	c 1	c 2	kn (0)		kn (5)
			c 1	c 2	
x	x	x	x	x	x

kn (0)		kända tusental
060118–064094	med c 2	060–064
071879–071950	med c 1	071
074731–080100	med c 2	074–080

kn (5)		kända tusental
562011–568841	enkla	562–566, 568
575018–580109	enkla	575–578

På motsvarande block som utgavs i Polen finns enkla kn (0) och kn (5) med cyls 1 eller 2.

BL33 Norden vid havet – Livet på havet

Formatet är liggande, 107×70. Cylindern har tre band med 7 block vardera. Cyls 1 och 2 står i nedre höger hörn. Två band har kn, som står i nedre kant till höger och har satts en gång per varv.

N	c 1	c 2	kn (0)		kn (5)	
			c 1	c 2	c 1	c 2
x	x	x	x		x	x

kn (0)		kända tusental
008658–021366	enkla	008–011, 013–015, 017, 019–021

kn (5)		kända tusental
508839–515632	med c 2	508–511, 514–515
517544–521367	med c 1	517, 519–521

BL34 Raoul Wallenberg 100 år

Formatet är liggande, 125×83. Cylindern har tre band med 6 block vardera. Cyls 1 och 2 står i nedre vänsterhörnet. Två band har kn, som står i nedre kant till höger och har satts på vart 5:e block. Detta betyder att man kan räkna rest på kn genom att dividera kn med 6.

N	c 1	c 2	kn (0)		kn (5)
			c 1	c 2	
x	x	x	x	x	x

kn (0)	rest vid		kända tusental
	c 1	c 2	
049684–051527	1	4	049–051
052535–052635	?	?	052
053023–059140	4	1	053–059

kn (5)		kända tusental
549784–559151	enkla	549–559

BL35 Gustav III på Kungliga Operan

Formatet är liggande, 125×83. Det är 9 block/band. Cyls 1 och 2 står i nedre höger hörn. Kn ligger i vänsterkanten, i mitten, och har satts en gång per varv.

N	c 1	c 2	kn (0)		kn (5)
			c 1	c 2	
x	x	x	x	x	x

kn (0)		kända tusental
002283–010295	med c 2	002–010
019269–023610	med c 1	019–020, 022–023

kn (5)		kända tusental
502417–510136	enkla	502–510
519273–520313	enkla	519–520

Posten Frimärken sålde ett etui ”Särtryck Gustav III” i 300 ex för 199 kr med från tre steg i tryckningen av frimärket Gustav III:

1. offsettrycket innan ståltrycket lagts på
2. cylinderavdrag direkt från originaltryckcylindern för ståltryck.
3. frimärke från den första omgången av blocket.

Ett cylinderavdrag av gravyren för båda frimärkena delades ut som julgåva 2012.

På motsvarande block utgivet i Frankrike finns inte cyls eller kn.

BL36 Post på väg – Europa 2013

Formatet är liggande, 105×71. Cylindern har två band med 10 block vardera. Med 10 block per band skulle blocket kunnat ha varit 75 mm högt, men marginalerna mellan blocken har skurets. Cyls 1 och 2 står i nedre höger hörn. Kn ligger i höger kant och har satts en gång per varv.

N	c 1	c 2	kn (0)	kn (5)	
				c 1	c 2
x	x	x	x	x	x

kn (0)		kända tusental	kn (5)		kända tusental
001937–003632	enkla	001–003	501965–503606	med c 2	501–503
008439–012111	enkla	008–012	509017–512105	med c 1	509–512

BL37 Carl XVI Gustaf 40 år som statschef

Formatet är stående, 83×125. Cylindern har 2 band med 9 block vardera. Cyls 1 och 2 står i nedre vänsterhörnet. Kn står i nedre kant till höger och har satts på vart 10:e block på bandet med cyls.

N	c 1	c 2	kn (0)		
			c 1	c 2	
x	x	x	x	x	x

BL37 har stora likheter med BL29 "Kronprinsessparet":

- Blocken har samma format. Ett cylindervarv omfattar 2 rader med nio block.
- Cyls sitter på samma platser på blocket och också på cylindervarvet. Om vi ger blocket där c 1 nummer 1 så har blocket där c 2 sitter nummer 6.

Trots dessa ytliga likheter finns det en viktig skillnad: På BL29 har man satt kn en gång per varv, men på BL37 har man satt kn på var 10:e block i ena cylinderhalvan. Detta betyder lite större andel block med kn på BL29 och olika förekomst av kombinationer.

För BL29 med ett kn per varv så hamnar kn på samma block så länge det en blir något fel eller avbrott. Hamnar det första kontrollnumret på block 1 med c 1 så gör alla de följande kn det också tills något händer. Kn kan placeras på olika block vid olika trycktillfällen. BL29 finns med alla varianter: kn, kn + c 1 och kn + c 2 i olika frekvens.

För BL37 med ett kn per varv så flyttar sig kn ett steg "framåt" på cylindern. Om det startar på block 1, så kommer nästa kn på block 2 på nästföljande varv. När kn kommit till block 9, så blir det ett cylindervarv utan kn och kn hamnar på nytt på block 1. Det innebär att det på 180 block finns det 9 med kn: 7 enkla kn, 1 kn + c 1 och 1 kn + c 2. Denna frekvens av kombinationer blir det i hela upplagan oberoende av hur man startar. Det är samma sak för BL38, BL39 och BL41.

Rest räknas ut för division med 9. Man dividerar de 5 sista siffrorna med 9 med en räknare. Om man multiplicerar decimaldelen (delen efter decimalkommat) med 9 och eventuellt avrundar till närmsta heltal så får man resten, se också nedanstående tabell.

kn(0)/9	0	**,111..	**,222..	**,333..	**,444..	**,555..	**,666..	**,777..	**,888..
rest	0	1	2	3	4	5	6	7	8

Om man har rest för kn + c 1, så är rest för kn + c 2 plus 5 eller minus 4. Exempel: Blocket med kn 022987 + c 1 har rest 8. Rest för kn + c 2 blir då 8 - 4 = 4.

kn (0)	rest vid		kända tusental
	c 1	c 2	
022473–029547	8	4	022–027, 029
031670	?	?	031
032927–044514	0	5	032, 036–044
046048–048494	1	6	046–048

En del av blocken såldes med ett tvåsidigt fodral ”Skicka Kungligt” med måtten 85×135. På insidan finns en ficka för blocket. På baksidan finns text om blocket med Postens logotyp.

BL38 Bordtennis

Formatet är liggande, 125×83. Det är 9 block/band. Cyls 1 och 2 står i nedre höger hörn. Kn ligger i höger kant antingen uppe eller nere. Kn har satts på vart 10:e block på bandet med cyls. För beräkning av rest se BL37.

Blå bakgrund

N	c 1	c 2	kn (0)		
				c 1	c 2
x	x	x	x	x	x

kn (0)	placering på höger kant	rest vid		kända tusental
		c 1	c 2	
058053–060078	uppe	7	3	058–060
060579–066621	uppe	5	1	060–062, 065–066
067703–069834	nere	5	1	067–069

Röd bakgrund, Beijing-upplagan

N	c 1	c 2	kn (0)		
				c 1	c 2
x	x	x	x	x	x

kn (0)	placering på höger kant	rest vid		kända tusental
		c 1	c 2	
052392–052797	uppe	7	3	052

Av kn och dess placering och rester att döma så kan Beijing-upplagan tryckts först.

BL39 Tomas Tranströmer

Formatet är liggande, 125×83. Det är 9 block/band. Cyls 1 och 2 står i nedre höger hörn. Kn ligger i höger kant upptill och har satts på vart 10:e block på bandet med cyls. Rest beräknas på de fem sista siffrorna i kn. För beräkning av rest se vidare BL37.

N	c 1	c 2	kn (0)	kn (5)		
					c 1	c 2
x	x	x	x	x	x	x

kn (0)		kända tusental
030782–037372	enkla	030, 032–037

kn (5)	rest vid c 1	rest vid c 2	kända tusental
527456–535768	4	1	527–529, 531–535

BL40 Norden vid havet – Skepp på havet

Formatet är liggande, 107×70. Det är 6 block/band. Observera att bredden 107 mm tillåter 7 block/band. Med 6 block/band skulle blocken kunna vara 125 mm breda, men marginalerna mellan blocken har skurets bort efter tryckningen så att de inte har någon vit marginal runt om.

Cyls 1 och 2 står i nedre vänsterhörnet. Kn står till vänster i nedre kant och har satts på vart 10:e block på bandet med cyls. Cyls 1 sitter på block 1 och cyls 2 på block 4. Om man sätter ett kn på var 10:e block och börjar på block 1 med cyls 1 så blir det kn endast på udda block; kn på block 1, 5, 3, 1, 5, 3 etc. Sekvensen är alltså 3 kn lång, sedan är vi tillbaka till utgångspunkten. Det betyder att vi skall räkna rest vid division med 3 av det tal som bildas av de fem sista siffrorna i kn. Det kan finnas två olika sekvenser, för det första en som har kombination med cyls 1 på vart tredje kn och för det andra en som har kombination med cyls 2 på vart tredje kn. Några andra alternativ finns inte om man sätter kn på var 10:e block.

BL40 finns både med kn (0) och kn (5). Varianten med kn (5) är vanligast och finns endast med varianten där vart tredje kn sitter i kombination med c 1. Varianten kn (0) var länge okänd. Kn (0) finns i båda varianterna; först en delserie där vart tredje kn (0) sitter i kombination med c 2 och sedan en delserie där vart tredje kn (0) sitter i kombination med c 1. Det är troligast att blocken med kn (0) och kn (5) tillhör två olika tryckserier.

Block med kn (0) har hittats i årssatser och på FDC. Blocket finns också i foldern ”Top of the World Stamps, Norden vid havet – skepp på havet, nr 3/3” med en upplaga på 7050 exemplar. Foldern innehåller också blocken från de andra sju länderna som deltog i samarbetet. Tyvärr har jag inte hittat någon folder där BL40 har kn. Rapportera om ni har en folder där BL40 har kn.

N	c 1	c 2	kn (0)		kn (5)		
			c 1	c 2	c 1	c 2	
x	x	x	x	x	x	x	x

kn (0)	rest vid		kända tusental
	c 1	c 2	
000689–000946	-	1	000
001586	?	?	001
002073–002615	1	?	002

kn (5)	rest vid		kända tusental
	c 1	c 2	
501330–505361	0	-	501–505

BL41 Nyckelharpa

Formatet är liggande, 125×83. Det är 9 block/band. Cyls 1 och 2 står i nedre höger hörn. Kn ligger i höger kant och har satts på vart 10:e block på bandet med cyls. För beräkning av rest se BL37.

N	c 1	c 2	kn (0)	
			c 1	c 2
x	x	x	x	x

kn (0)	rest vid		kända tusental
	c 1	c 2	
020981–025396	7	3	020–025

BL42 Alice Tegnér

Formatet är liggande, 105×75. Det är 10 block/band. Cyls 1 och 2 står i nedre höger hörn. Kn ligger i höger kant. Kn har satts på vart tionde block eller med andra ord en gång per varv.

Ett cylinderavdrag av frimärkena delades ut som julgåva 2014. Cylinderavdraget finns med c 1 och c 2.

N	c 1	c 2	kn (0)		kn (5)
			c 1	c 2	
x	x	x	x	x	x

kn (0)		kända tusental
002060–003261	med c 1	002–003
004049–005409	enkla	004–005
011185–014443	med c 1	011, 013–014
016731–017397	med c 2	016–017

kn (5)		kända tusental
502551–505327	enkla	502–505
513183	enkla	513

BL43 Leksaker

Formatet är liggande, 125×78. Det är 6 block/band. Cyls 1, 2, och 3 ligger på rygg i övre kant, 2 cm från vänsterkanten. Det finns även delad gråkil på mitten av vänster, dgkv eller höger kant, dgkh. På bandet med cyls, sitter c 1 på block 1, c 2 sitter på block 3, och c 3 sitter på block 5. Delade gråkilar finns på blocken 6/1 och 4/5. Numrering av blocken utgår från de färdigtryckta blocken på pappersbanan. Pappersbanan går åt höger, vilket betyder att kn ökar när vi går åt vänster på pappersbanan. En bra minnesregel är att vid utskrift av kn så skrivs entalsciffran ut först. Figuren nedan visar en bit av den tryckta pappersbanan.

1	6	5	4	3	2	1	6
c 1		c 3		c 2		c 1	
	Φ		Φ				Φ

Kn hänger i kanten av övre vänsterhörnet. Kn har satts en gång per vart 10:e block i bandet. Om man sätter ett kn på var 10:e block och börjar på block 1 med cyls 1 så blir det kn endast på udda block; kn på block 1, 5, 3, 1, 5, 3 etc. Sekvensen är alltså 3 kn lång, sedan är vi tillbaka till utgångspunkten. Det betyder att vi skall räkna rest vid division med 3 av det tal som bildas av de fem sista siffrorna i kn. Det kan finnas två olika sekvenser, för det första en som har kn på alla block med udda nummer, det vill säga alla kn sitter i kombination med cyls: en tredjedel med c 1, en tredje del med c 2 och en tredje del med c 3. Den andra möjligheten är att kn sätts på block med jämna nummer och inget kn sitter i kombination med cyls. Några andra alternativ finns inte om kn sätts på var 10:e block. För BL43 har endast den första varianten påträffats.

Vi har inga uppgifter om cylindern hade 2 eller 3 band. I buntar med kn (0) fanns inga gråkilar eller cyls. Det fanns buntar utan varken kn eller cyls men med gråkilar. Det talar för 3 band.

N	c 2	kn (0)	kn (5)	kn (5)				kn (5)
				c 1	c 3	c 1	c 3	
				dgkh				dgkv
x	x	x	x	x	x	x	x	x

Tabellen omfattar singelblock, vilket gör tabellen mindre, enklare och mer lätt förståelig. Den visar att blocken med en delad gråkil till vänster, dgkv, saknar andra markeringar. Man ser enkelt att det finns fem par med delad gråkil.

dgkh = del av gråkil till höger, dgkv = del av gråkil till vänster

kn (0)		kända tusental
031030–033119	enkla	031–033

kn (5)		kända tusental
530759–533193	med cyls	530–533

BL44 Kungliga Jubileer

Formatet är liggande, 157×65. Blocket är tryckt i M5 i offset. Det är 2 band med 8 block/band. Cyls 1 och 2, står i vänster kant 36 mm upp från nedre bildkant. Det finns 2 delade gråkilar per band. På bandet utan cyls sitter de höger, 32 mm in från höger bildkant. På bandet med cyls sitter de till vänster, 33 mm in från vänster bildkant. Figuren nedan illustrerar hur cyls och delade gråkilar (markerade med θ) sitter på de olika blocken.

Block	
1	c 1
2	
3	
4	
5	c 2 θ —
6	— θ —
7	
8	
1	c 1

På det andra bandet finns motsvarande gråkilar men inga cyls.

Det trycktes inga kn då en av färgerna, som använts var en lackfärg vilken gjorde att kn flöt ut. Följande varianter finns:

N	c 1	par gkh		par gkv		par gkv	
		nere	uppe	nere	uppe	nere	uppe
							c 2
x		x		x			x

BL45 Lunds universitet 350 år

Formatet är liggande, 130×79.

Enligt uppgift från postnord hade cylindrarna 4 band. I en normal bunt bör alla block komma från samma band såsom de gör för de självhäftande häftena. Studier av buntar med BL 45 har gett oss information om vad de olika banden innehåller. För att sortera banden i rätt ordning har vi utnyttjat att gråkilar brukar sitta nära cylindrarnas ytterkanter. Slutsatsen blir då att uppifrån räknat har cylindrarna:

1. Ett band med delade gråkilar, cyls och kn (5).
2. Ett band helt utan gråkilar, cyls eller kn.
3. Ett band helt utan gråkilar eller cyls men med kn (0), som vid slutsiffra 0 och 5 har FM.
4. Ett band med delade gråkilar, men inga cyls eller kn förekommer.

Blocket är tryckt i M5 i kombinerat ståltryck och offset. I M5 har cylindrarna för ståltryck en omkrets på 780 mm, medan omkretsen för offsetcylindrarna är 520 mm. Detta betyder att ett band på ståltryckscylindrarna omfattar 6 block, medan offsetcylindrarna omfattar endast 4 block. Ståltryckscylindrarna har 3 cylindersiffror och offsetcylindrarna har 2 cylindersiffror. Cylindersiffrorna ligger i överkanten till vänster; cylindersiffrorna för från ståltrycket ligger 20 mm från vänsterkant (i handen som håller hatten). Cylindersiffrorna från offsettrycket tangerar överkanten och ligger 27 mm från vänsterkant (där hatten slutar). De delade gråkilar sitter på mitten av vänster eller höger kant. Blocken med cyls har alltid en delad gråkil i höger kant. Kn hänger i övre vänstra hörnet.

Varje modul hade en cylindersiffra på sin första inlaga: c 1, c 2 och c 3. Vid numrering av inlagor så går man i en riktning som de trycktes. Om vi betraktar bandet av block så att kn visas rättvända så rör sig

pappersbanan åt höger. Minnesregeln för att fastställa ordningen är att entalssiffran i ett kn skrevs ut först. Resultatet är att numreringen av häftena går från höger till vänster. Alla block häften som trycktes i Sverige har en hel c 1 och inlagan med c 1 ges nummer 1. På M5 sattes cylindersiffror på både ståltrycks- och på offsetcylindrarna. På inlagor som tryckts av M5 i kombinationstryck finns det två sorters cylindersiffror

1. cs 1, cs 2 och cs 3 från ståltryckscylindrarna som omfattade 3 moduler
2. co 1 och co 2 från offsetcylindrarna som omfattade 2 moduler.

Tryckeriet synkroniserade grundmodulerna från de olika cylindrarna så att cylindersiffrorna sammanföll. Det betyder att det finns endast de sex varianterna; cs 1+co 1, cs 1+co 2, cs 2+co 1, cs 2+co 2, cs 3+co 1, cs 3+co 2 vilka uppstod när ståltryckscylindrarna roterat två varv och offsetcylindrarna roterat tre varv.

Block stål+offset	Block stål		Block offset	
	nr	cyls	nr	cyls
1	1	1	1	1
2	2		2	
3	3	2	3	2
4	4		4	
5	5	3	1	1
6	6		2	
7	1	1	3	2
8	2		4	
9	3	2	1	1
10	4		2	
11	5	3	3	2
12	6		4	

Figuren illustrerar hur de olika kombinationerna uppstår. När offsetcylindern roterat 3 varv och ståltryckscylindern 2 varv har de båda producerat 12 block och sedan upprepas samma sekvens.

Detta har en stor betydelse för förekomsten av varianter. Vi kan se det som om att det finns 12 olika block. I tabellen nedan har vi listat hur alla dessa 12 block kombineras från de 2 olika cylindrarna och på vilka block de olika cylindersiffrorna sitter. För tydlighets skull har vi utelämnat gråkilarna. De satt på offsetcylindrarna så att block 4 och 1 delade en gråkil liksom block och block 2 och 3.

Om kn sitter på ett udda block så sitter alla kn på ett udda block eftersom stegen mellan kn är tio som är ett jämt kn. Detta betyder att efter 6 kn så är kn tillbaka på samma block och i denna sekvens så har alla udda block fått kn en gång. I denna variant sitter alla kn (5) i kombination med cyls. Denna variant fanns på utgivningsdagen. Om kn sitter på ett jämnt block blir det inga kombinationer kn (5) med cyls, men denna variant är inte känd.

Kn (0) finns med FM, när kn slutar på 0 eller 5.

Otandade neutrala block och otandade block med kn 006371 och 006372 finns.

N	kn (0)		cs 1 co 1	cs 1 co 2	cs 2 co 1	cs 2 co 2	cs 3 co 1	cs 3 co 2	kn (5)						dgkv
		FM							cs 1 co 1	cs 1 co 2	cs 2 co 1	cs 2 co 2	cs 3 co 1	cs 3 co 2	
x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x

cs = cylindersiffra i ståltryck, co = cylindersiffra i offsettryck,
dgkh = del av gråkil till höger, dgkv = del av gråkil till vänster

Tabellen omfattar singelblock, vilket gör tabellen mindre, enklare och mer lätt förståelig. Den visar att blocken med en delad gråkil till vänster, dgkv, saknar andra markeringar. Det är enkelt att se att det finns tolv par olika par med delad gråkil.

kn (0)		kända tusental
003446–007475	enkla, FM	003–007

kn (5)		kända tusental
503328–507627	med cyls	503–507

Rapportera

Jag är mycket intresserad av kommentarer och rapporter av varianter som betecknats som okända. Rapportera till Sven Erik Mattsson, E-post svenerik.b.mattsson@gmail.com